

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **RICHARD JANNO**. TOIMETUSE SEKRETÄÄR: **JAAN PERT**,
GUSTAV SAAR, **ADELE JÜRGENS**, **E. KÖSTNER**.

Praegune akadeemiline kodanik tulevase poliitilise kodanikuna.

Ksv! A. Tammani referaat E. Ü. S: is 12. XI. 24.

Enne kui tänasele referaadile pealkirjaks seatud teemi sisulikele käsitlusele asuda, lubatagu mind lühidalt peatada küsimuse juures:

Millised on need põhjused, mis meile minuarvates tarvilikuks teevad selgusenõutamise vajaduse teemis sisalduva küsimuse pääle? Nimelt oletab minu referaadi teem silmnähtavalt, et kõik need, kes praegu ülikoolis, akadeemiliste kodanikkudena end elule ettevalmistamas, tulevikus, elusse astudes, mingisugust osa peavad etendama ka sellel avaliku tegevuse alal, mida meie nimetame poliitiliseks. Mõõdamannes olgu tähendatud, et ma sõna „poliitiline“ olen tarvitanud siin just üldises, eestkätt riigipoliitilises, riiklise elu juhtimise mõttes, mis sisaldab eneses muidugi kõiki teisigi niioelda „poliitikaid“ — kultuurpoliitikat, majanduspoliitikat, rahvuspoliitikat ja muud.

Ja siin võivadki siis nüüd küsimused tekkida:

Kas on sellel üldse mingisugust mõtet, kui üliõpilane hakkab käsutama tege-liku riigipoliitika küsimusi? Kas ei ole sel-lest küllalt, kui igitiks paremat püüab kätte

saada ainult selles teaduseharus, mida ta omale õppeaineks valinud ja milles ta oma teadmist ning võimist tulevikus tege-liku elu vankri ette mõtleb rakendada? Ehk veel enam: kas ei ole see koguni hädaoht-likki, kui üliõpilaste huvide piirkonda tahe-takse kiskuda küsimusi, millel temaga otse-kohelestele tegu ei ole, mis teda koguni ära võiksid vöörutada tema küllaltki raske otse-kohestele teadusliku õppetöö juurest?

Nende küsimuste pääle võiks vastata järgmist:

Eesti ärksam ülikoolipölv on vare-malt alati vaatanud üle oma otsekohestele õppimishuvide.

Ta on olnud rahvuslik, kui seda tarvis oli rahva eluvöitluse pidamiseks oma ümberrahvastajate vastu, ning kui ta seda oma rahvuslust sõnas ehk kirjas avaldas nii rahvahulkadele, kui ka võimudele mingisu-guse nõudena, siis oli tema sellesamaga te-gev juba rahvuspoliitiliselt.

Ta on olnud hariduseöhutaja ning laia-lilaotaja rahvahulkade keskel, kui meie maa valitsev seisus rahvast pimeduses igatses

SISU: Ksv! A. Tamman — Praegune akadeemiline kodanik tulevase poliitilise kodanikuna. Anatole France'i ja Valery Brjussovi mälestusöhtu. Kiljastu — Kevadine kojusöit Tartust. A. Ertrus — Päikese poole. A. Vesilo — Kolm luuletust. „Üliõpilaslehe“ tellijad. Ülikooli põhiseaduse läbiarutamise komisjonile. Prorektor Johan Köpp. Prof. Jaan Jögever. A. Tiitsmaa — Nimeeestitajaile. Üliõpilaskonna Edustuse valimised 28.—30. nov. II. Congrös de la Conföderation Internationale des Etudiantes. „Odamees“ nr. 10. J. P. — Gerd Negro kammertantsud Vanemuises. Kirjavastused. Akadeemiline kroonika.

Hind 25 mk.

hoida, — ja tegutses niiviisi haridus- poliitiliselt.

Ta on olnud kaastegev selleks, et vää- ratada võõrast võimu, mis veel paar aasta- kümnet tagasi valitses meie kodumaa lin- nades ja mil puhul eesti üliõpilane valimiste puhul majast majasse rändas tööd tegemas selleks, et seesugusesse ebaloomulikku seis- korda muutust tuua. Ta tegutses nii siis ka oma avalitsus poliitiliselt.

Ühesõnaga: varemalt eesti üliõpilane mitte ükski ei mõelnud poliitiliste küsimuste üle, vaid ka tegutses sel alal, kui- võrd tal seks jõukohaseid tegelikke võima- lusi leidis. Ta tegi seda sellepärast, et ta seks haritlaskonna vähearvulikkuse tõttu tun- givat tarvidust nägi: ülesandeid oli palju, nende täitjaid vähe. Oli päevaselge, et tar- vis oli tegutseda neilgi, kes viibivad alles koolipingil.

Ja nad tegutsesid. Neil leidis seks vaimustust ja teguröömu. Ning ei olnud mär- gata, et see kuidagi viisi kahjuks oleks ol- nud nende otsekohelele õppimistegevusele üli- koolis. Koguni vastuoks: õppides tundma oma tuttavamate avalikkude tegelaste bio- graafiad, leiame, et rõhuv enamus neist juba koolipingil on taga kihutatud olnud üle kesk- pärasuse ulatavast tegevustungist, olgu põ- randa alusest ehk pöranda päälsest.

Veel enamgi: sagedasti võime märgata et nooruse tegutuhinarikkus ennustab suuremaid tegevustagajärgi ja saa- vutusi isegi üsna teistsugustel aladel, kui see, millest vaimustatud ja kaasa kistud oldi õppimisaastates.

Endisest pörandaalusest vaimustatud sot- sialistist, anarhistist, ehk mingisugusest teist- sugusest „istist“ saab hiljem isik, kes püsi- valt andub kõige poliitikavõõramale kabine- titööle, olgu teadusmehena, olgu kirjanikuna, kohtunikuna ehk millegi muuna.

Julgen sellepärast oletada, et see praeg- uselgi ajal vähemalt hädahäädlik ega kahjulik ei ole, kui praegunegi aka- deemiline kodanik poliitiliste küsimustega te- gemist teeb.

Ma tahaksin aga väita veel enam, ni- melt, et see mitte ükski võimalik, vaid hädapärast tarvilikki on.

1. On ju toonitatud korduvalt, et Eesti ülikooli sihiks on oma akadee- milisi kodanikke tüseda teadusliku ettevalmis- tuse juures ka elu jaoks ette val- mistada.

Nüüd on aga lugu nii, et tegelik elu juba igalt 20-aastaselt kodanikult nõuab ise- seisva riigikodanikuna esinemist, vähemalt sedavõrd, kui võrd see puutub riigi- ja kohalikkude kogukondlikkude omavalitsus-

Anatole France'i ja Valery Brjus- sovi mälestusõhtu.

Pühapäeval 26. oktoobril s. a. korraldas Akadeemiline Kirjandusühing ülikooli auals hiljuti surnud ilukirjanduse suurmeeste Anatole France'i ja Valery Brjusov'i mälestus- õhtu. Osavõtt oli hulgaline ja elav, missugust akadeemi- listel õhtutel seni harva nähtud. Toredat uuendatud aulat täitis ilmekas kogu osavõtjaid: akadeemilist noorperet, pro- fessoreid, kirjanduse harrastajaid ning seltskonna tegelasi.

Kõnedega esinesid prof. G. Suits ja kirjanik F. Tuglas. Üliõpilane Elsbeth Markus deklameeris mõned eestistatud leheküljed A. France'i teostest „Le petit Pierre“ ja „La vie en fleur“. Lektor B. Pravdin deklameeris vene keeles Brjus- sovi luuletused: „Antony“, „Vstrjetsha“, „Kinzal“ j. t. ja üli- õpilane Virve Huik deklameeris Brjussovi luuletused eesti- keelses tõlkes: „Sed non satiatus“, „Oli õhtu oli suvi“, „Poedile“, „Müürsepp“ ja „Tuhkur hobune“.

Mälestussõnad.

Prof. L. Rudrauf'i kõne kokkuvõte.

Mõne kuu eest pühitsesime Anatole France'i 80-ne aast- tast sünnipäeva — nüüd on tema elu särav ring sulatud. Mitte kaugel tema sünnimajast Quai Malaguais seisab ta

puusärg, Prantsuse Akadeemia hoone varjus, kust tema mai- sed jäänused viiakse läbi Pariisi tema viimsesse puhkepaika Nevilly'i.

Imetleme oma silmade ees seda panorama (Cite, Notre Dame, Louvre, Tuileries, Concorde, Arc de Triomphe), mille palge ees on Anatole France sündind ja üles kasvand. Sellel miljõöl on mõju tema kirjanduslikule ja esteetilisele kasvatusel. Siin oli kõik ühendatud, mis universaalsele kultuurile vajaline...

Järgneime Anatole France'i puusärgile tema viimse teekonnal läbi Pariisi. Selleks matuseks, mis kujuneb tea- tavaks apoteoosiks, võtavad osa prantsuse rahva kõik sei- sused. Jättes kõrvale poliitilised vaated ja usulised veen- dumused, imetletakse seda suurt vaimu ja täiuslikumat kunstnikku. Homme jätkatakse jälle vaimlist võitlust tema ilmavaadete poolt ja vastu. Kuid täna on sõber ja vastane sügavas auavalduse tundes pannud maha sõjariistad.

Ilus pidu siinses Ülikoolis tõestab, et ka välismaad selle geenuse kandekaugust mõistavad. Tõelikult on Anatole France, sec tüüpiline prantslane, ilmakodanik kõige kõrge- mas ja kaunimas mõttes.

Leinatundega näeme meie teda lahkumas, aga ka tea- tav lootuse ja võiduröömu tunne täidab meid. Tuleviku vaimlises ilmavabariigis saab tema nimi kõige puhtamas hiilguses igavesti särama!

asutuste valimisest osavõtmisesse, millele poliitilise iseloomu Eesti vabariigi põhiseadus on fikseerinud küllaltki kindlalt.

Ja kuna akadeemiliselt kodanikult täitsa õigustatult tuleb nõuda, et tema esinemine selles asjas palju enam teadlik ning läbikaaletud oleks, kui tavalikul kodanikul, siis eeldab juba see üksinda küllalt selgesti, et praegune Eesti ülikooli akadeemiline kodanik ei tohi oma poliitiliste teadmiste väljaarendamist hooletuse jätta.

Veel selgemaks saab väidetud seisukoht aga siis, kui olme püüdnud omale selgeks teha, missugused ülesanded on praegusel akadeemilisel kodanikul vabariigi poliitilises elus täita ülikoolist ellu astudes.

Sellega oleksime aga jõudnud juba tänase referaadi tuuma enese juure, praeguse akadeemilise kodaniku osa selgitamisele tulevase poliitilise kodanikuna.

Vähe eelpool tähendasin mööda minnes, et endistel aegadel eesti üliõpilase tegutsemine väga mitmesugustel avaliku elu aladel tingitud oli kõigepäält meie haritlaskonna vähearvulikkusest, et oli täita palju ülesandeid väga mitmesugustel aladel, kuid vähenende täitjaid.

Praegu aga kõneldakse juba elavalt haritlaste üleproduktioonist, järjekult peaks seisukord olema koguni ümberpööratud, nimelt, et meil on liig vähe ülesandeid, kuid liig paljunende täitjaid.

Imelikul kombel kipub see väide aga kõlama liig paradoksaalsena, vähemalt Eesti vabariigi poliitilise elu alal, kus oleme kuulnud ja kuuleme igapäev ainult ühte: nimelt kõneldakse ja väidetakse alatasa, et meie poliitiline elu on veel liig vähe arenenud, et meil valitseb äärmine tegevlaste puudus mitte üksi kõrgemaile valitsemiskohtadele, vaid igale poole, kus on tegemist riigipoliitiliste ülesannete täitmisega.

Need juhtivad poliitikategelased, kellel ülesandeks on langenud vabariigi valitsust moodustada, on, nagu ajakirjandusesse ulatuvatest teadetest näha, alati kaebanud, et liig vähe leidub kohaseid isikuid, keda võiks kutsuda riigi keskametkondi juhtima ja kellest teada oleks juba ette, et nad seda suudaksid teha tarviliku asjatundmisega, ning et neil ei puuduks kindel ja selge oma vaade asjade juhtimise kohta nende alla usaldatud ametkonnas, mis neid lubaks tegutseda iseseisvalt, võimalikult vabana igasugustest kõrvalistest ja juhuslikkudest mõjudest.

Anatole France'i geenius.

Prof. C. Suitsi ettekande kokkuvõte.

Prantsuse kirjanduse suurmeister Anatole France, üks meie päevade meelivaldavamaist vaimudest, on sellekuu (okt.) 12. päeva hilisel õhtutunnil väljaõhanud oma viimase hinge-tõmbuse. Kaheksakümend aastat vanaks saanud nagu ta eelkäija ja vaimuhõitlane Voltaire, on Anatole France'i matused 18. sellekuu päeval pidulikult, aga ilma kirikliku tsereemoniaga toimetatud Voltaire'i kuju jalal Quai Malaguai ääres, kirjaniku sünnimaja ees. Ja nüüd puhkab ta maine jäänus Nevilly surnuaial. Sinna jääb France'i põrm seniks, kuni sellele auase on valmis Prantsuse suurmeeste mälestustemplis, pantheonis. A. France'i lahkumise järelkajadega on täidetud vana ja uus ilm.

See täielik pariislane põlvneb isa poolt päikesepaistelisest Anjoust ja ema pool Brüggest. Lõunapoolse Kesk-Prantsusmaa naeruline vaim ja Prantsuse hariduse põhjapoolse ulatuse unistus on talle niiviisi sündides kaasa antud.

Kes ülistab Anatole France'i ladina geeniusse kõige tihedama väljendajana; pariislasena, Seine'i, Louvre'i, raamatukogude, kuningliku palee ja lihtrahva tänavaelu nägemustega toidetud pariislasena. Kes rõhutab Prantsuse ja antiikse Greeka-Rooma vaimsuse ühtesulatamist Anatole France'i isikus ja loomingus, mälestab teda kui Vahemeremaade klassilise muinsuse ja algkristliku müstitsismi uuestinägijat, uuestitõlgitsejat, kunstilise sõnaga annetatud historiograafi, uni-

versaalse tendentsiga märgistatud Prantsuse klassitsismi jatkajat. Kõigi nende hääle astmestik on tänu ja tunnustuse eri varjunditega ilmestatud võrratut sõnakunsnikku viljakat luuletajat, vaimukat mõttetarka ja suurmeelset kaas-kodanikku austades.

Anatole France'i geniaalsuse tunnustamine on läbi käinud pikaldasema protsessi kui ühegi teise Euroopa suurkirjaniku kultus. Nagu kirjanik ise tunnistab, ei olnud loodus teda mitte annetanud vägivaldsete kirgede, ülevoolavate tunnete, tormise loomingulise temperamendiga. Loodus oli kehva Pariisi raamatukaupmehe Thibault'i poja annetanud aeglase, mõtiskleva ja saamatuseni tagasihoidliku siseeluga.

Kirjandusloo professorile Proville on A. France geeniusse saladust seletanud järgmiselt: „Suured autorid omavad igavesi väärtusi. Kõigi tõesti suurte väeste esimeseks hiiweks on see, et nad on ehtsad, siirad. Nad kitkuvad välja silmakirjateenistuse oma südamest. Nad paljastavad tagasihoidmatult oma nõrkusi, oma kahtlusi, oma eksimusi. Nad lahastavad ennast. Nad näitavad oma veriseks kistud hinge, et kõik kaasaeglased end ära tunneksid selles pildis ja oma elust väljaheidaksid valed, mis neid rikuvad. Suured vaimud on julged. Nad annavad eelarvuste tugevasti pihta. Mingi riiklik, moraalne või ebamoraalne vaatekoht ei hoiu neid tagasi. Kuna nii mõnigi kord parem on vaikida kul kõnelda, võtavad targad naljameeste ilme, et nende suud mitte kinni ei topitaks. Nad annavad nõõritantsija etendusi

Sedasama kaebatakse omavalitsuse alal ja mitmesugustel teistel aladel, kus asjade juhtinisel vaja on silmas pidada teatavat üldist, kõigi asjaoludega arvestatud ja kokkukõlastatud riigipoliitilist joont.

Iseäranis rohkesti kuulduv samasisulisi kaebdusi meie rahvaesitusest, riigikogust, mille kohta seletatakse ja pahandatakse alata, et ei leidu komisjonidesse asjatundjaid, kes tähtsate riiklike küsimuste otsustamisel selgelt arvestada suudaksid teiste maade ja riikide poliitiliste kogemustega, ja mitte üksinendega, vaid koguni oma kodumaa poliitiliste meeoludega ja tegeliku elu tarvetega. Nimelt seletatakse ja tõendatakse, et riigikogu töö sisuliselt lasub ainult üksikute vanemate tegelaste õlgadel, kuna rahvaesituse enamus, k o h t a d e l t v a l i t u d s a a d i k u t e p e r e, moodustab rahvaesituses ainult n. n. „vaikiva kogu“, kes harva esineb mingisuguse iseseisva mõttega ja kes hääletamiselgi suudab jälgida ainult oma erakondliku rühma juhatuses k ä s k e.

Ning erakonnad? Eesti vabariigi põhiseadus oma n. n. „viiesabalise“ ehk proportsionaalse valimisõiguse fikseerimisega on just poliitilistele erakondadele õige suure tähtsuse andnud meie riigi korraldustes.

nad peksavad oma kolmekandiliseks käänatud mütsiga tuult ja laiutavad oma narrimantlit välja hüüdes kõige arukamaid ekstravagantsusi. Neid lastakse loondleda, sest et neid peetakse tembutajateks. Ei pea neid ometi niisugusteks arvama nende stradeegilise võtte pärast. Suured kirjanikud ei ole madalad vaimud. Vaadake, monsieur Brovn, selles on kõik nende saladus. Nad armastavad sügavalt omataolis kahejalgseid. Nad on suurmeelsed. Nad avaldavad oima südant. Nad võtavad osa kõigist kannatustest. Nad töötavad nende kahandamiseks. Nad tunnevad kaastundmust kõigi nende vaeste näitlejate kohta, kes mängivad saatuse koomilist tragöödiat või traagilist komöödiat. Kaastundmus vaadake, monsieur le professeur, kaastundmus on geeniuuse pärispõhi!“

1896. a. valiti Anatole France Prantsuse akadeemia liikmeks ja sai Nobeli auhinna osaliseks.

1905. a. kirjutas ta oma minevikku, olevikku ja tulevikku kujutletud filosoofilise romaani: „Sur la pierre blanche“. Ta võitis oma sihtu filosoofilise diletantismi, sai jagu omast kartlikust mugavust armastavast loomusest, oli sunnitud loobuma paljudest endistest harjumustest ja sõpradest. Ta on oma iroonia ja kaastundmuse oma vääramatu inimsuse alalhoindnud eluõpuni. Tema iroonia ja kaastundmuse tippteoseks, filosoofilise diletantismi viimaseks meisterteoseks oli: „La Rôtisserie de la Reine Pedoque“.

Nii rahvaesitus kui ka omavalitsuslised esitused moodustatakse ainult erakondlikul alusel, hääletades mitte üksikute isikute, vaid erakondlike nimekirjade poolt.

Kas see hää ehk halb — selle küsimuse juures peatamine ei kuulu tänase referaadi raamidesse. Siin konstateerime ainult, et seisukord on niisugune, ja teeme sellest tarvilikud järeldused.

Ning need järeldused on järgmised:

Kui juba kord meie riikliku korralduse käsitlemine peab sündima poliitiliste erakondade kaudu, siis peaks erakondlik elu meie rahva keskel võimalikult v ä l j a k u j u n e n u d o l e m a. Kuid keegi ei saa tunnustada, et ta meil seda oleks. Koguni vastuksa. Meil esineb erakondi tükki paarkümmend, kuid kui küsida kodanikult, kes oma poliitilise arenemise suhtes võrdlemisi kaugeltki mitte viimases reas ei seis, missugused on üksikute poliitiliste erakondade põhimõtted ja nende vahed ehk veel enamgi, missugused on sellegi poliitilise erakonna põhimõtted ja vahed, k u h u k u u l u b t a i s e, siis saame selle pääle ainult u m b k a u d s e i d ja sagedasti v ä g a u d u s e i d v a s t u s e i d.

Kõnelemata veel tavalikust lihtkodanikust, kelle kümmed ja sajad tuhanded valimiste ajal oma hääletamisega tõesti vahet

Kui A. France oma monumentaalsete ühiskondlike romaanide rea: „Histoire Contemporaine“ lõpetab a. 1901, siis on ta oma meeliskleva teisiku prof. Bergeret kujus ühendanud kaasaegsed ja ajaloolised nägemused maailmalhambustest, pannud sellesse oma veendumuse taltsutada Euroopa militarismi ja klerikalismi, otsida uut ja paremat ühiskonna korda.

Ta iroonia muutus läinud aastasaja 90-te aastate algul ikka lõikavamaks ja tema kaastundmus avardus ikka.

Romaan: „Le Crime de Sylvestre Bonnard“ sisaldas metoodita tähelepanekute tegija ilutsemisi, vaatlusi ja mõtlemõlgutusi vani raamatutarga halenaljakas eluvõrastust ja eluarmastust.

Siit pääle algas filosoofilise diletantismi õitseage Anatole France'i loomingus, mis tipnes romaanides: „Thaïs“ ja „Le lys rouge“.

Valerius Brjussovi elu ja looming.

F. Tuglase ettekande kokkuvõte.

Üks suuremaid vene kirjanikest, Valerius Brjussov, on lahkund elavate mailt, et siirduda temale nii kalliste antiik-aja varjude riiki. Temaga on kaotanud vene kirjandus ühe suurema kirjanduslike kultuurtraditsioonide edustaja.

Brjussov polnud ülevoolav and jumala armust, ei olnud ka prohvet, kelle tulisonad panevad liikuma hulka. Kuid

peavad tegema selles poliitiliste erakondade rägastikus.

Ehk mis kõnelda neudest, kes valima peavad, kui isegi neil, kes end valida lasevad, oma erakondade poliitilised seisukohad ja vahed teiste erakondadega sagedasti kaugelgi selged ei ole.

Meie oleme viimasest riigikogust, näiteks, juba mitmel korral kuulnud, et üks ehk teine saadik välja on astunud selle erakonna rühmast, mille saadikuma ta end on lasknud valida, põhjendusega: ma ei teadnud, et minu erakonnaiseloom ning püüded on niisugused!

Ja üsna loomulik, kui silmas pidada, kui vähe on meil esinevad poliitilised erakonnad ja rühmitused teinud poliitilist, põhimõttelist selgitust ja kasvatustööd rahvahulkade keskel, kellelt nad omale poolehoidu otsivad.

Rahvas näeb poliitiliste erakondade esitajaid harilikult ainult ükskord kolme aasta jooksul, ja see on kuu ehk poolteist enne poliitilisi valimisi. Ning see, mis ta neilt seesuguse jällenägemise puhul harilikult kuuleb, on küll kõike muud, aga mitte poliitiline haridus- ehk kasvatustöö, mis põhjeneks elustvõrsunud erapooletuile ühiskondlikkudele tōdedele ehk millegile muule põhimõttelisele.

oma võrdlemisi eklektilise loomisanniga suutis ta pakkuda rea teoseid, mis rajasid põhja kogu kirjandussuunale.

Brjussovi toodang on suur. Juba kümme aastat tagasi ilmuma hakand teoste kogu pidi sisaldama kakskümmend viis suurt köidet. Ometi ei kirjutand ta kerge käega vaimustuse sunnil, vaid oli kõige päält suur töömees. Tema teenistuses oli pigemini tööhärg kui pegaasus. Looval kirjandusalal oli ta kunni surmani arvatavasti kõik andnud, mis tal anda oli. Kirjandusloolisel ja kriitilisel alal oli aga tema tegevus viimasel ajal seda intensiivsem. Kui palju ta vene kirjanduslikku kultuuri oma meisterlikkude tõlgete, redakteeringute, loengute ja kirjanduse teadusliku uurimise abil on tõstnud, seda on raske praegu öelda.

Valerius Brjussov sündis Moskvas 1. (12.) detš. 1873 a. kaupmehe perekonnas. Tema suguvõsas leidusid kirjanduslikud traditsioonid, kuid ka majandusliselt oli ta kindlustatud. Ta õppis erakeskkoolides ja astus siis a. 1893 Moskva ülikooli keeleteaduse fakulteedi, mille lõpetas a. 1899. Luuletajana esines ta esimene kord avalikult a. 1894 kogus „Vene sümbolistid“; siit algab nii tema kui ka kogu vene sümbolismi ajalugu.

Venemaal oli tol ajal poliitilise reaktsiooni ja kirjandusliku epigonismi ajajärk. Sel tarduval tagapõhjal esines aastasaja lõpuaastail salkkond noormehi Valerius Brjussoviga eesotsas, vene dekadentide ja sümbolistide põlv. Juba 1890 aasta paigu tutvunes Brjussov prantsuse sümbolistide

Niisugustel puhkudel kuuleb kodanik harilikult seda, kuipalju alatuid tegusid on üks ehk teine avalik riigitegelane möödunud kolme aasta jooksul korda saatnud, piltlikult öeldes, kui mitu korda on ta kodanikkude taskude kallal käinud, kui mitu korda riigi varaaaita sisse murdnud, kui mitu korda riiki ja rahvast ära andnud ning meie riikliku iseolemise aluseid õõnistanud, aga mitte seda, missugusele põhimõttelisele alusele tugeneb erakond, kelle esitaja rahvale esineb, missugust sihti näeb ta ette Eesti riikliku elu arendamises valitava rahvaesituse kolme-aastase tööaja jooksul ja missugused on need selged põhimõttelised vahed, mis teda keelavad teiste, omale lähedal seisvate erakondadega kaasa minemast, nõudes temalt iseseisvat esinemist.

Ja seda kõik, toonitan veel kord, vabariigis, mille põhiseaduslik kord just erakondadele riigipoliitilises elus nii tähtsa seisukoha on reserveerinud.

Kõige viimasel ajal on lood arenenud isegi niikaugele, et üksikute riigitegelaste niinimetatud „kuritegevusarvustik“ ühes vastavate kvalifitseerimisterminitega valimiseelseilt koosolekuilt ja ajakirjandusest hakkab üle kanduma riigikogusse enesesegi, nagu kiuste selleks, et valimiseelsed erakondlikud kired iialgi ei kustuks.

Verlaine'i, Mallarmé ja Rimbaud'ga. Brjussovi algatatud ja juhitud liikumise varjus tärkasid ja kujunesid kirjanikeks sarnased annid nagu Balmont, Blokk, A. Beelõi, V. Ivaanov, M. Kuzmin, osalt Merežkovski, Sologub ja Reemizov ning palju teisi. Brjussov oli tolle sõjaka dekadentismi lipukandja, mis püüdis *épater les bourgeois*. Tema oli see, kes pani oma esimesele 1895. a. ilmund väikelele värsivihukesele päälkirjaks *Chefs d'oeuvre* ja pühendas selle majesteetlikult „igavikule ja kunstile“. Samuti oli tema see, kes kirjutas üherealise luuletuse:

О, закрой свои блѣдныя ночи.

Võib kujutleda, millist mõnitavat naeru ja pilget äratas see süütu nali toleaeegse arvustuse ja publiku juures, kes oli harjund võtma kõike surm-tõsiselt!

Luuletajat ootas aga ees suur ja tõsine töö. Järgnesid luuletuskogud: *Me cum esse, Tertia Vigilia, Urbi et orbi, Stephanos, Зеркало тьней, Sed non satiatius, Десятая Камена, Семь изътовъ радуги, Въ такие дни, Мигъ* ja *Дамъ*; novellikogud: *Земная ось* ja *Ночи и дни* ning romaanid *Огненный ангелъ* ja *Алтарь победы*, lisaks vähemaid jutustusi ning äretu tõlketoodang. Brjussovi keelte oskus oli haruldane, rääkimata uutest ja vanadest keeltest, õppis ta läti ja armeenia keele puht praktiliseks tõlkimise otstarbeks. Brjussov asutas ajakirja *Вьсы* ja oli ajakirja *Русская Мысль*'i kirjandusosakonna toimetaja. Pushkini uurimise alal oli ta üks suuremaid autoriteete. Nii oma

Kõik see võiks jätta meid külmaks, kui mitte teada ei oleks, mida tunneb ja järeldab kõigest niisugustest nähtustest rahvas, kes on riigimõtte kandja ja jääb selleks ka tulevikus.

Kindla ja selge joone puudumisel riigipoliitikas on kodanikkude kohta umbes samasugune mõju, nagu halva kapteni tegevusel laeva reisijate kohta.

Poliitilisest kasvatusest läbikäimata kodanikkudelt vastutusrikaste poliitiliste otsuste nõudmine loob umbes samasuguse seisukorra, milles tunneb end üliõpilane, kui ta raamatusse vaatamata professori ette eksamile ilmub.

Ning kui võtta selle juure veel kõik need alalised leppimatused, teravused ja võimuvõitlused riigipoliitiliste tuiksoonte ümber, nagu seda on riigikogu ja vabariigi valitsus, kas võime Eesti vabariigi kodanikule siis pahaks panna, kui riikliku iseloomise vaimustus temas praegusel ajal kaugeltki enam ei leegitse nii võimsalt, kui iseseisvuse manifesti väljakuulutamise, vabadussõja, asutava kogu valimise ja kokkuastumise ja iseseisvuse deklaratsiooni avaldamise aegadel?

Arvan, et ainuüksi kodaniku süüdistamine seesuguste asjaolude juures on mi-

dagi samasugust, kui saamatu pädagoogi pa-handamine oma õpilaste üle selle pärast, et need edasi ei jõua.

On aga lugu kord nii, — ja praegu, igatahes on ta seda, siis igatahes on arvatavasti küllalt põhjust ümber vaadata ja järele mõelda:

Mis siis teha, et seesugune, mingisugusel pettumusel põhjendev riigipoliitiline tüdimus rahvahulkades viimaks liig karde-tavat ulatust ei võtaks?

See küsimus praegusel ajal riigipoliitilises suhtes on niisama tähtis, kui omal ajal rahvusliku iseteadvuse elustamine rahvus-poliitilises.

Omaval ajal loodi Eesti rahva rahvusliku äratamistöõga ja ärkamisega see põhi, millele hiljem rajada võidi Eesti rahvusriik. Praegu aga oleme seesugusel astmel, et ainuüksi rahvusriigi kindlustamise kaudu omale kindlustada võime oma rahvuskultuurilise edasielamise.

Lange esimene, saab surmahoobi ka teine.

Ja see ongi põhjus, mis riigipoliitilisi küsimusi praegu peame pidama niisama tähtsaks, kui omal ajal rahvus-kultuurilisi.

On aga lugu nii, siis võime edasi küsida:

kriitiliste kirjutuste ja arvurikaste loengute kaudu kui ka „Vaba esteetika ühingu“ presidendina, kui ka „Kirjanduskunstilise ringi“ direktorina mõjus Brjussov intensiivselt kaasa vene kirjandusliku kultuuri tõstmiseks.

Oma tööriika elu jooksul on Brjussov palju Euroopa kultuurriikides reisinud ja elanud m. s. ühe suve Tallinnas.

Pärast oktoobri revolutsiooni liitus Brjussov enamlastega. On tõenäoline, et teda tõmbas enese poole suurte sündmuste ja massi kireavalduste omalaadiline ilu kommunismi võitlusajajärgul, mitte aga sügavam murrang tema sotsiaalses tundmustes. Ta oli kabineti luuletaja, kes püüdis ainult muga-neda uute oludega. Moskva ülikoolis ja enamlaste poolt asutatud kirjanduslikus instituudis oli ta professoriks. Brjussov oli ja jäi kommunistina oieti endiselt esteediks ja individualistiks. Uus olukord andis talle ainult uusi aineid ja uut teooriat, kuid mitte uut vaimu.

See „luuletaja raamatukoguhoidja“ lahkus elavate hulgast ootamata äkki. Ta suri viiekskümnete-aastasena Moskvas 10. oktoobril s. a. kroonilisse tiisikusse.

Brjussovi toodang langeb vormiliselt kahte pääruhma: luule ja proosa. Tema toodang on haruldaselt ühtlane, nii ainelt, meetodilt kui isegi keelelt. Selle toodangu päämiseks tunnuseks on mõistuslik, teadlik raamatuline vaim. Julius Aichenvald nimetab teda luule orjaks, luule professoriks, poeediks ilma poeesiata, prohvetiks ilma vaimustusega. Visa kannatlikkusega nagu india fakiir, olla ta Apollo oma nuru-

mistega nii ära tüüdan, et see lõppeks järele andis. Hinnates Brjussovit vahenditu tundelauliku seisukohalt, tuleksime meie ainult eitavale otsusele. Küsimus tuleb asetada teisiti: kas on Brjussov huvitav ja väärtuslik ka sarnasena nagu ta on, s. o. mõistuslikuna ning raamatulisena? Ja siin ei või olla muud vastust kui jaatav. Tuleb õigustada luules mõlemaid pooli: nii vahenditult tundmust kui suurt intellekti. Brjussovi toodang osutab, kuidas ka niisugune mõistuslik luule võib olla muusikaline, monumentaalne ja sugereeriv. Omaval ajal surus ta oma mõjupitseri kogu uuemas vene lüürikasse, ja seda ei suudaks korda saata mingi kateedri esteetik, kel pole enesest loovat andi. Brjussovi puhul kirjutas kord Andrei Beelõi: „Tema nime võib kõrvutada ainult Pushkini, Lermontovi, Tjutševi, Feti, Nekrassovi ja Baratõnski nimega. Ta andis meile igavese luule näited“.

Omelt pole Brjussov tõeliselt mingi klassik või parnas-lane. Temas on läinud aastasaja lõpust ja käesoleva algusest pärit sisemiselt haiglane, kärjastatud, raffineeritud vaim, mis on suletud raudraskesse vormi. Ja see teeb tema meile psü-koloogiliselt lähedaseks.

Ühelt poolt raamatulised ja teisalt isiklikult haiglased motiivid väljendavad ka Brjussovi ilukirjanduslikus proosas. Kogus „Maa telg“ leiduvate novellide ained on ajaloo ja inimpsüühika haiglasilt tagamailt. Nende lähtekoht on unenäoliselt viril, ebaloomulik, ebausutav, kuid vorm kiretu ja klassiliselt täiuslik.

Kelle kohus on selles asjas eesrinna sammuda?

Vastamine sellele küsimusele ei ole arvatavasti raske: Kui omal ajal meie rahvus poliitiline eluvõitlus suurema sisemise tiheduse ja kandejõu omandas alles siis, kui sellega püsisvalt kaasa hakkasid tõmbama need, kes akadeemiliste kodanikkudena enestele omandanud kõrgema hariduse, siis oleks praeguses riigipoliitiliseski töös asjatu teisi esivõitlejaid otsida ja oodata.

Mitte keegi muu, kui praegused akadeemilised kodanikud, kes mõne aasta pärast rahva parimate haritud jõududena tööle astuvad rahva keskele, peavad moodustama selle päälmise kihi, kes hulkasid enese järele kisub poliitiliseski võitluses.

See ei ole aga võimalik teisiti, kui ainult selle kaudu, et praegune akadeemiline kodanik ise end huvitama hakkaks riigipoliitilisest tegevusest.

Ma ei mõtle milgil viisil hakata soovitavaks tunnistama seda, et juba praegune akadeemiline kodanik ise üliõpilasena peaks astuma tegelikku poliitikavõitlusesse. Vaid ainult seda, et ta ülikoolist ellu astudes peaks kõige

muu kõrval saama ka poliitiliseks kodanikuks.

Praegu on kainemas haritlaskomas valdaval pääsenud mingisugune loomusunniline põlgus kõige vastu, mis kannab enese küljes poliitilist märki. See on fingitud asjaolust, et poliitikavõitlus ühes sellega paratamatult kaasakäiva erakonnavõitlusega on omandanud niisuguse iseloomu, mille külge, nagu öeldakse, „mõistlik inimene hästi ei taha puutuda“, vaid end sellest katsub eemal hoida.

Kuid ometi peame tõeks võtma, et selles asjas parandust vaevalt enne tuleb, kui mitte need, kes praeguse poliitilise elu nähtuste vastu arvustaval seisukohal asuvad, kaasa ei astu ja ise paremat luua ei püüta.

Kui meie leiame, et puuduseid on siin ja sääl, ja teame, et need puudused tõsiselt kahju ähvardavad tuua meie riiklikule iselemisele, siis peab see meis loomulikult huvi äratama nende puuduste kõrvaldamiskatseteks.

Ja seda ei saa midu, kui poliitilise eluga kaasa mõeldes, selles kaasa töötades ja kaasa elades.

Kui tunnistame, et on tarvis kindlamaid ja kainemaid riigipoliitilisi traditsioone, suuremat sügavust, tõsidust ja põhjalikkust riigipoliitilises

Brjussov on haruldasel määral suutnud loobuda käesolevast ajajärgust ning näha ainet selle enese ajajärgu inimese silmadega. See väide on maksev criti tema kahe suure ajaloolise romaani — „Tullingli“ ja „Võidualtari“ kohta. Nendes osutuv ajaloolise tagaseina tundmine on otse hämmastav. Brjussovi eruditsioonil ei näi piire olevatki. Tolstoi Napoleooni ajajärgu tundmine paistab sellega võrreldes pinnalisem. Nii need romaanid kui pikem jutustus „Rhea Sylvia“ on ühelcobil nii ilukirjaniku kui teadusmeheteosed. Nad on ääretu vaevarikka töö tulemused, nad on sündind nagu mosaiik-maalid kujutatava ajajärgu ehtsaist kildudest, ilma et seda lugedes ometi aimaksite. Jah, kui see on käsitöö, siis igatahes imestustäratavalt eht!

Brjussov polnud vene kirjanduse seisukohalt iseloomulik nähtus. Tema mõistlik aluspõhi ja vormidistsipliin on õieti vastolus selle kirjanduse üldise ilmega. Temas oli midagi, mis kuulub rohkem romaani rahvaste kirjandusse. Sellega oli ta ka midagi üldeuroopalisemat. Tema esteetiline parandus peaks olema sellepärast ka meie vastuvõetavam.

Kevadine kojusõit Tartust.

1.

Veel seisatas rong metsanurga väiksel jaamaesisel, kui juba üksik hobusemees siit eemale kihutada jõudis. Nähti järel teed mõõda üksikuid inimkogusid, kuni vanker tegi käänaaku, kadudes kuuskede vahelisele maanteele, mis kõmises nõrgalt rataste all.

Ainult üksik vanker vurises hommiku vaikuses, kus päike puude latvuni tõusnud oli.

Veel tundus õhus karske jahedus, veel polnud päikese naer uimastav — vaid kerge tuul kandis kahele poole teed vuravate rataste alt üleskeevat tolmu.

Ja ilus oli vaadelda kiirelt kaugenevat vankert mõõda sirget teed läbi mühava kuusiku, mille järel kaua, kaua tolmu pilv, nagu aur üle jõe hõljus.

Oli pühapäeva hommik. Haaviku talus oodati poega koju.

Juba varakult tõi pereisa ise koplust hobuse, äratas siis lakas Villemi, oma noorema poja, sest hommikune rong jõudis kaunis vara kohale.

Kui Villem ärasõitnud oli, heitis pereisa unesti magama.

Perenaine aga — ja siin avaldus argsi meie tagamaades ema peidetud siseelu — perenaine, kes veelgi varem juba üleval oli, otsis oma piiratud riide taga-

gipoliitilistes küsimustes, kui tunnistame seda, et on tarvis laialisemat poliitilist kasvatustööd rahvahulkade keskel, kui eitame praeguseid erakonnapoliitilisi väiklusi ja isiklikkusi ning nõuame suuremat ja selgemat põhimõttelikkust erakondade tegevuses, kui peame tarvilikuks akadeemilisemat üksteisemõistmist ja lugupidamist üksikute poliitiliste tegelaste vahel ja nii edasi ja nii edasi, siis on need kõik seesugused soovid ja igatsused, mis kord võivad teostuda ainult siis, kui praegused akadeemilised kodanikud, noorem haritlastepölv, endid tulevaste poliitiliste kodanikkudena ükskord püüavad maksma panna ja poliitilises elus ning tegevuses kaasa töötada.

Kui aga nii, siis saab küll vaevalt loomulikuks pidada, et praegune akadeemiline kodanik poliitiliste küsimustega üldse tegelemist ei tee. Ülikooli aeg on eestkätt elule ettevalmistamise aeg ja siin on ühtlasi paremad võimalused aluse panemiseks sellele, millega tulevikus mõeldakse ellu astuda. Ja kui tõeks võtame, et poliitiline ala on üks neist, millega iga tulevane haritlane peaks tegemist tegema, siis tähendab see, et praegusel akadeemilisel kodanikul tarvilik on mõelda ka oma poliitilise ilmavaate väljakujundamise, enese poliitilise isiku väljaarendamise pääle. Päälegi on siin

seks saadavamal paremini kui vast kunagi hiljem tarvilik kirjandus, omavaheline mõttevahetamise võimalus rohkearvulise akadeemilise kaaskodanikkude-perega ja mõndagi muud.

Ei saa eitavat seisukolita võtta isegi selle vastu, kui üliõpilane lähemasse vahetunde astub seesuguste poliitiliste erakondade korraldustega, milledele ta ühel ehk teisel määral sümpatiseerib.

Eestkätt oleksid need aga üliõpilaste eneste organisatsioonid, olgu intiimühingud ehk vastavad akadeemilised seltsid, missuguseid akadeemiline kodanik tähendatud sihts kõigepäält peaks püüdma ära kasutada, esinedes neis referaatidega mõne lähemalt läbi mõeldud poliitilise küsimuse üle, võttes nendele kohta sõna üliõpilaste perioodilistes ehk teistes väljaannetes, kui neid ilmub, in.

Kõik need on aga tegelikud küsimused, millede lahendamine suuremaid raskusi vististi ei tekita, kui omale põhimõttelikuks selgeks on tehtud, et praegune akadeemiline kodanik tulevikus poliitilise kodanikuna teutsema peab ja nimelt nii, et Eesti riigipoliitiline elu selle tagajärjel tõesti midagi võidaks, uut ja paremat looks!

varast paremad hilbud, pani need isesugusel rõõmul selga, nagu külla oodata kõrgeid külalisi.

Ehk kes oleks ühele emale suuremaks külaliseks, kui kauema äraoleku järele oma laps!

Perenaine toimetas loomi, kõneles igatühega neist lahkelt, tõi lakast käputäie lehmadele härjapäid, kuigi karjamaa hästi toitev oli.

Perenaine käis põlde vahel, seisatas rukist vaadates, nagu kunagi poleks ta siin olnud.

Ikka magas muu pererahvas.

Perenaine tegi tule kööki ja et haopinu toa otsas oli, kus näha võis kaugele maanteelt tulijaid, siis käis ta pihutäis haaval säält puid toomas ja ikka lõi silmad üle kaugelt valendava maantee.

2.

Vennad istusid vankris kõrvuti ja sisemiselt tundsid, nagu oleksid nad ainult ühe päeva lahus olnud.

Martin alustas juttu mõne üldlaadilise küsimusega koduse eluolu üle ja naeratas, nähtavasti tundes, et kõik on korras.

Ja Villem kõneles künnist, külvist, uudse orastest. Kuid Martinil tükkis seda rohkem häätahtlik naeratus: kõneleb kui vana mees; kahe aasta eest oli veel karjapoiss; nüüd juba peremees, mis peremees,

Kuid korraga sähvas Martinis mõte, nagu tahaks see kõnelda temaga targemalt, või nagu oleks sunnitud seda tegema kui üliõpilasega.

Martin jäi tõsiseks ja kui Villem lõpuks vaikus, tegi esimene uuesti juttu, pärides ühteteist tuttavat, kuni kõne siirdus küla neitude pääle.

Villem sai uuesti hoogu, kõneles ehalkäimisist, simmadidest, kiikest, nimetades ühe ja teise nime.

Ja jälle naeris Martin ja küsis äkki jutustuse vahele:

— Kas sa ka ehal käid?

Villem vahtis laia silmega küsija otsa, haaras ohjad ja hakkas nendega sebima.

— Kas sul pruuti on? Küsis uuesti Martin.

Kuid Villem oli piitsa haarand ja vanker vuras tormilise kiirusega edasi.

— Aga sää! Tartus on ju neid palju! lausus mõne aja pärast Villem.

— Keda?

— Pruute.

Martin naeratas, noogutas pääd, kuid nüüd tundsid vennad mõlemad, et jutulõng nende vahel katkend oli.

Vanker vuras aga edasi. Hobune puristas vahtu, sahvis kärbseid ja loopis pääd. Jõuti metsavahelt lagedale.

Tee äärt mööda tinisesid telefoni postid. Kaugele, kaugele ette näha oli looklev valge maantee.

Päikese poole.

On teil, nooril, veel tuikamas südame verd?
Teid uusi kas ei mõtlegi te minna?
Tahte nautida elu kui avarat merd?
Või kõduneda kohvikutes linna?

Vaatke päikest ning pilvi, — ja kõigil on rutt —,
Need rändajad on lõpemata radu.
Miks te seisate, kahtlete, — aitab siin jutt.
Või loodate vist paremat kui kadu?

Elu helde on antud. Seda elama pea,
Kui kõrgel kuldne hiiglanegi päike!
Oi, rännata, mõista elu, ilu ja vea —
Võib saada mõni päikesegi laike.

A. Ertrus.

On asju vägevamaid meist,
Mis valitsevad üle inimpääde:
Maa vajub merde, kõigub värinais
Ja ahervarteks muudab tule pais
Nii uhke linna, kõrbeks elu sääde.

Ja noormees neitsi südamel
Kes õnnest laulnud kevadel,
Joond huulilt õnne Suurtel pühadel
Koos põlvitades paives pühas kojjas,
Koos ühendudes vaimus, Isas, Pojas —
Jäänd paisuv, paisuv valu veel...

On karikas nii igal suul.
Nii magus juua õnnest, pärast valus.
Ja aral kohtamisel naelutakse
Käed veres süüta lapsil. Haavus jalus
Siis neetult hauda talutakse,
Kui süda nõrgund ristipuul.

Naani.

Mööda vilksatasid metsatukad, ringipillutud küla-
kesed, kus majade vahel askeldusid inimkogud. Üksik
teekäija peatas möödasoitjaid nähes, vaatas veel kord
järele, enne kui minema hakkas.

Kõik olid ennem nähtud, iga mäe turi, puude salk
Ja igalt poolt löi vastu soe, suur kodu puhang.

Ja löoke kõõritas kõrgel pääkohal, uppudes pimes-
tavas valges helguses.

Säält, käänakult paistabki kodu!

Villem särus veel hobust ja tolmupilv nagu äike.
tõusis vankri rataste alt.

Toa otsas aia pääl õites puude vahel valendas juba
Inga, väike õde, kuna seapoiss Hans eelpool seisis.
Värava varjus seisis ema.

Hobune pööras maanteelt väljade vahelisele teele
ja väike Inga, kes seni alikäe tulijaid jälgis, hüppas
aialt maha ja jooksis kisa tõstnud koertega hobusele
vastu.

— Villem pea! Peata vähekesi! Kogeles Martin,
kui jõudsid rukkipollu vahele ja mõõtis ahne pilguga
ringi avanend nii tuttavat väljavaadet: kased lehkasid;
toomed õitsesid — mets oli üleni valge; kesa kolletas
lilledes; seemendatud põllud olid kattund lopsaka ro-
helise vaibaga, kuna rukki ja nisu põld kergelt lainetas.

Ja millegi pärast tundis Martin valurõõmu pisteid
rinnus: siin valmib leib!

Inga jooksis valges sitsikuues võidu koertega,
nüüd hakkas ka ema hobuse poole sammuma, nähta-
vasti kartes, kas midagi juhtund pole, et seistakse.

— Lase edasi! ja vanker vuras jälle.

Juba eemalt tundsid koerad omakseid, hulgusid ja
kiljahtasid hää meele tõttu, hüpatas üles kahel pool
vankrit.

Enne veel, kui hobune peatada suutis, oli Inga
vankris, hakkas terima endale ohje ja nõõtas, soovides
ise kutsar olla.

Ema, ära nähes, et vanker jälle veereb, ja võib
olla, tundis ehk vähe häbi, et õues oodata ei läbend,
keeras ringi ja hakkas tagasi minema kiirelt. Hobune
jõudis aga pea järele ja väravate all kõrvutusid nad.

Martin tahtis päält maha hüpata, Villem peatas oh-
jest, kuid Inga selle vastu lehvitas piitsa.

— „Sõitke õue!“ lausus naerdes ema, ja vanker
vuriseski sisse.

Aga just samal silmapilgul hakkasid kirikkellad
lööma. Isa, kes istus õues aia ääres, tõusis püsti.

Ja milline idüll avanes talu õues.

Kaevu ees mudas piherdasid sead, karjapoiss vin-
nas neile vett ja vilistas. Tära aias siblis kukk, kuul-
des sissesõitjate mürinat, raputas enese punaseid lõtu-
kesi ja kikkas. Kanad tõstsid reas pääd, oodates, mis
nüüd lahti. Kass pleekis end endiselt rohul päikese
käes. Emis imetas põhkus enese valgeid põrsaid.
Räästas luksus kuuse otsas puuri ees. Pääsukesed tiir-
lesid ringi ja vidistasid, kuna karjamaalt vahetpidamata
kostasid kellade tilla-lilla, tilla-lilla...

Martin tuli vankrilt maha, nähtavasti vähe kohme-
tanult. Koerad uuendasid tutvust, hüpatas ta najale
lakkudes käsi.

Kirikkellad aga kostsid pikalt ja kaugele kõlades
üle metsade, üle külade, mulla üttide, üle soode ja
rabade...

Üliõpilane katsus magada, sest koju sõites oli õõ
mööda saadetud üleval.

Tüdruk käis tegi lakka aseme — perenaine andis
enese padja ja aidast uue teki.

Aga uni ei tulnud,

Kolm luuletust.

A. Vesilo.

Vara kevadine.

Inimene kevadel.

Veel ikka lumen majad valgenevad
ehk kyll ju Palvepäeva roosa pale koitnud
ja päike puie raagus ridadesse loitnud.
Veel ikka lumen majad valgenevad.

Kui naeru pilvilt sajab lund veel hilju,
kui valgeid tähti helbeid alla poeteleb
ja valgusvall me jalgu ette kaeteleb —
kui naeru pilvilt sajab lund veel hilju.

Ning õdang palangun kõik unne norgub
ja syda ootel eluahinasse tõmbub;
tuisk, sadu, kuldse unenäo ümber rõngub,
ning õdang palangun kõik unne norgub.

Kõik vaiki jääb, mis kammitset on hinge.
Kui sajad rasked palved, mõtted, sala valu —
Kui roostest järat kirikkellad hüüdvad — palu!
Kõik vaiki jääb, mis kammitset on hinge.

Ei veelgi vilespille helistada,
ei ringimänguks yhenda end rõõmsad käed.
Veel lumi sajab, katab, valgutab kõik mäed,
Ei, vara vilespillest unistada.

Näe: tänav hõitseb majakuubikute salgun
ja maja majal käest kinni ringimängu
ning igast uksest, maja silmast, välja valgub
rong inimesi, tyhjad majad jäävad kängu.

Siis läbiseegi noored, vanad siia — sinna,
kesk tänavate tolmu, prygi, kõntsa halli
pää kohal kõrvetai, suur päike üle linna —
ent häkki rõhk, on halb, ja päikest ei või salli.

Kesk päsepäi läeb mees, kel silmin fosforsäsi,
ja naine, kellest praegu, jumal teab kel ohtu,
siin veren kihv, siin peibutus, siin paljas käsi,
sääb yleastut piir, hing ammu syllat rohtu.

Kuid inimene polegi veel päris raibe,
ta ainult kevaden, on kevadrõõmu sündlik.
On silmin tuled, tuhat pakatsusist haige,
on elu kihisev, päev vihisev ja tundlik.

Üliõpilane võttis padja linaga ja läks kaskede alla.
Temaga seltsisid kaks kirjut koera ja väike Inga hak-
kas ühest käest. Nii läksid nad kaskede alla.

Päike oli jõudnud keskpäeva ja pillas naerval näol
igale valgust ja kuuma. Oli vaikus ja isesugune vai-
kuse ünin hõljus õhus

Siiski! parn pirises; sääsk helises kõrva taga;
kärbsed sumisesid; kollane liblik lehvis õielt õiele,
juba teine; kiilid tõusid õhku ja vajusid jälle maha;
mesilased virisesid õispuude ümber, — ometigi tundus
see tuhatsuune häämitsus vaikuse unena.

Üliõpilane heitis õites toome alla pikali. Kerge
tuule hiil puistas ta üle alla õite lemmeid nagu valget
lund. Inga jooksis liblikate järele, noppis kullerkuppe.

Üliõpilane sules silmad, kuid nüüd kostis karja-
maa lepikust monotone, kuid katkemata tilla-lilla tilla-
jilla, nagu kunagi kaja suurest sinfooniast Tuul õõt-
sutas tülal oksil ja ikka liuglesid alla valged helbed.

Üliõpilane avab silmad ja naeratleb. Koerad ma-
gavad jalge ees. Väike Inga välgsatab põõsaste vahelt.
Tal on suur kannik lilli. Nähes, et vend istukile on
tõusnud, põõrab ringi ja kiljates hüpates toob nopitud
kullerkupud siia.

Üliõpilane tõuseb ülesse, tõusevad ka koerad
Maha jäävad padi ja tekk Inga jookseb koertega ees,
ja laulab, jookseb jälle tagasi haarab venna käiksest ja
nüüd lähevad nad seltsis üle kopli. Koerad ajavad

lindude aisu ja kilkavad vareste päale, kes istuvad
puude otsas.

Nii minnes hakkab läbi puude vilgsatama naabri talu

Üliõpilane seisatab, vaatab kaua seda maja ja is-
sugune tukse lööb vere pähe. Aga ees paistab naab-
ritalu, samuti uppus rohelisesse lehestikku ja valgeisse
õitesse.

Kui ta ainult teaks, kuidas rõõmustati ka siin üli-
õpilase kojutuleku üle. Kui ta ainult teaks!

Aga maja ümber ei nähtu kedagi liikumas. Ripuks
nagu suur uni, suur pühapäine kevad kõrvetuse uni
üle kõige

Juba otsib kodus ema koplisolijaid taga. Käib lak-
kas, käib aias, ja karjamaa väravas. Ja kui otsitavaid
kusalki ei leia, siis hüüab Inga, nähtavasti häbenedes
Martini nime hüüda, uskudes aga siiski, et ühe leides
ka teise leiab. Ja Inga kuljutab vastu

Nüüd tuleb ka ema kopli, murrab toome õites oksil
ja kui siin olijaile õige ligi on jõudnud. lausub: Toit
on laual. Eks te pärast jõua ringi joosta!

Hakkavadki kõik kojupoole minema Perenaine
ees. Pea saab ta kätte järel jookstes Inga. Kuid neile
jõuab järele ka Martin ja nad lähevad kolmekesi, Mar-
tinil käes kimp kullerkuppe, emal õites toome oksil,
kuna Inga keskel ühe kae ulatand vennale, teise emale.

J. Kiljastu.

Prorektor prof. Johan Köpp.

50-ne aastane.

9-ndal novembril s. a. pühitses praegune ülikooli prorektor prof. Johan Köpp oma 50-ndat hällipäeva.

Johan Köpp sündis 28. okt. (9. nov.) 1874. Oldres Helme kihelkonnas. Üles kasvanud mõisatöölise lapsena Ergmäe kih. Valga maak. Läti maal, esimest õpetust saanud Valgas. Jatkas õpinguid Tartus H. Treffneri eragümnaasiumis ja Tartu ülikooli usuteaduskonnas, mille lõpetas 1906 a. cand. theol. astmega. Proovi aasta pidas Palamusel ja vahepeal Pärnus, kooliõpetajana tegev olles valiti 1909 a. Laiuse koguduse õpetajaks, millises ametis oli kuni 1922 a., sellejuures 1917 ja 1918 I p. a. tegeliku usuteaduse dotsendiks ja erakorraliseks professoriks Tartu ülikoolis olles. 1919 a. peale E. V. Tartu ülikooli tegeliku usuteaduse professor ja 1919—21 usuteaduskonna dekaan. 1923 a. jaanarikuul nimetati Tartu Ülikooli prorektoriks.

Õtsekohe ametitöö kõrval on prof. J. Köpp laiälise lugupidamise võitnud ka kultuur- ja seltskonnategelasena. Oli Eesti Kirjanduse Seltsi asu-

taja ja asemikkude kogu liige asutamises peale, 1910—1914 abiesimees ja 1917 a. esimees. 1917—20 Tartu makonna—nõukogu liige, 1917 a. sama nõukogu esimees. 1919 a. Eesti Asutava Kogu liige kristlikust rahvaerakonnast, 1919 a. alates Eesti Ev. Lth.' konsistooriumi vaimulik assessor. Peale selle töötanud paljudes teistes seltsides, eriti Laiusel. Akadeemilise kuuluvuse poolest Eesti Üliõpilaste Seltsi vilistlane.

Mitmekülgse teadusliku ja seltskondliku tegevuse kõrval on prof. J. Köpu sulest ilmunud suur hulk kultuurküsimusi käsitletavaid kirjutusi Eesti Üliõpilaste seltsi albumites, „Sõrvilaudades“, „Eesti Kirjanduses“, mitmesugustes ajalehtedes jne. Praegu on valmimisel pikem teos Eesti Üliõpilaste Seltsi ajaloo üle.

Vastutuleliku ja eeskujuliku õpetajana on auväärt hällilaps oma õpilaste seas kui ka prorektori ameti tõttu laiema üliõpilasingkondades lugupeetud ja hinnatud.

Soovime palju jõudu tulevasteks töörikesteks aastateks!

2) piimasajandus ja toiduainete ümbertöötamine — meie põllumajandusline arenemine läheb selles sihis;

3) keraamika-, klaasi- ja tsemenditööstus;

4) puudestilleerimine;

5) superfosfaaditööstus;

6) riide- ja linatööstus;

7) nahatööstus;

8) väike- ja kesktööstus jne.

Vaatleme loetletuid tööstusi, siis näeme, et vähestes neis asjatundjad keemikud tegevad on, kes tööstust kõrgemale järjele viia võiksid. Seletatav on see sõjaajajärgu tõttu, kus konkurents väljamaaga täiesti puudus, kuna nüüd normaalaegadesse üle minnes on need tööstused sunnitud — kui nad üldse elujõulised tahavad olla — asjatundjate keemikute juhatusel töötama.

Mis teisesse väitesse puutub, nagu oleks selle osakonna ülevalpidamine suurte kuludega seotud, siis ei või seda ütelda. Keemia osakonna kuludele tuleks juurde:

ühe professori palk 13×25000	= 325000
ühe dotsendi palk 13×19000	= 247000
ühe assistendi (vanema) palk 13×9900	= 128700
laboratooriumi normaaleelarve (aasta peale)	800000

Kokku 1.500.700

Kui meie seda summat nõnda suureks loeme, siis on arusaamatu, mispärast meil teistele aladele kergesti

valmis ollakse uusi õppetoole asutama ja üleval pidama, keemia osakonnas aga mitte. Nii näituseks loetakse meil tarvilikuks arstiteaduskonnas asutada üht kehalise kasvatus teooria professuuri ja nelja kehalise kasvatus praktika õppetooli. Ei tarvitse nende õppetoolide vastu olla, kuid meil ei tohiks tehnilist keemiat, nagu ülevaltoodust selgus, spordist madalamaks hinnata. Et vähemalt mitte oma naabrist Lätist maha jääda, peaks asja tõsiselt võtma. Ja milleks siis üldse meil keemiat tarvis on, kui mitte tegelikuks eluks meie majanduslise iseseisvuse tõstmiseks; milleks üldse jääb püsima keemia osakond, milleks siis tarvitatakse seal valmivaid keemikuid? Kui ainult õpetajaiks —, siis keda ja milleks õpetada, kui mitte kodumaa tööstuse tõstmiseks. Ainult teaduse edendamisele ei saa meie rahvas küll välja minna. Nii et meil ennem tehnilise keemia osakond püsima peaks jääma kui puhtkeemia osakond.

Meie allakirjutanud Ülikooli tehnilise keemia osakonna üliõpilased palume tungivalt Ülikooli seaduse läbiarutamise komisjoni Ülikooli kavasse tehnoloogia osakond alles jätta.

Tartus, 10. novembril 1924.

Järgneb 112 allkirja.

Prof. Jaan Jõgever †.

6. sel kuul hilja öösel suikus igaveseks meie noore ülikooli üks esimesist õppejõududest, Eesti keele professor J. Jõgever.

Veel tüsedas ja tööjõulises meheas, — mõned aastad üle kuuekümne — on lugupeetud professori vaikumine meile tuntavaks kaotuseks.

Kuid ka see aastate rida ja kõrge seisukoht, mis kadunud oli, põimudes läbi meie kultuurelu arengust, kõnelevad ärkamisaja noorema põlve elusuhtumisest, võitlusist, nende ideedest ja saavutustest, kui ka meie iseseisvuse elu hoogsast samudest tööväljadel.

J. Jõgever sündis Saaremaal 15 juuni 1860. a., on õppind Riia vaimulikus seminaaris, siis Tartu ülikoolis algul õigusteadust, siis keeleteadust, lõpetades viimase ala 1887. a. kandidaadi kraadiga.

Siis on olnud kooliõpetajaks H. Treffneri era-

gümnaasiumis, Tallinnas ja Rakveres rahvakoolide inspektoriks ja kauemat aega Tartus tsensoriks.

Hiljem on Tartu ülikoolis eesti keele lektoriks ja 1919. a. kutsutakse ülikooli erakorraliseks professoriks eesti keele õppetoolile.

Kuid J. Jõgeveri tegevus ei piirdu kaugeltki loeteluga.

Ta on hoogsalt osa võtnud omaaja kirjanduslikust elust, teritades sulge arvustuste alal ja ka avaldades ise ühe luuletuskogu.

On tegev olnud „Eesti Kirjanduse Seltsis“, on toimetand kuukirja „Oma Maad“, ja kutsus ellu keeleteadusliku ajakirja „Eesti Kirjandus“.

Ja 9. s. k. p. väikese õigeusu Jüri kiriku kaudu saatsid haigani kadunut ta lähemad kaastöölised, omaksed, hulgaliselt akadeemiline pere oma esitajate kaudu, leinas avaldades viimset au ja ilustades kalmu lilledega.

Kõige paremad vorsti ja delikatess kaubad leiata **O.-Ü. „KONSERV’i“ kauplustest:**

Riia tän. nr. 1, Jaani tän. nr. 18, Tähe tän. nr. 63
ja Tähtvere tän. nr. 4.

Nõudke igast paremast toiduainete kauplusest O.-Ü. „Konservi“ vorsti.

Nimeeestistajaile.

Paljud üliõpilasist on oma vöörapärase nime eestistand. Suuremal osal pysib vöörapärane nimi siiski endisel kujul, olgugi et mitmed on otsustand teda muuta.

Tuleva semestri 1. mai puhuks on jälle loota suuremat hulgalist nime eestistamist. Käesoleva semestri lõppedes oleks muidugi juba aeg selleks eeltöid tegema hakata. Jõulu pyhade ajal on aega vanemate ja sugulastega selle üle mõtteid vahetada, kohaseid nimesid valida ja dokumente muretseda. Olgu mainit, et igal nimeeestistajal tuleb esitada Perekonna seisu tunnistus usukoguduse õpetajalt ehk registriametilt ja Riikkondsuse tunnistus oma linna- ehk vallavalitsuselt. Lähemaid teateid saab Nime eestistamise toimkonnalt Jaani t. 26 (Eesti Kirjanduse Seltsi ruumes).

A. Tõttamaa.

Üliõpilaskonna Edustuse valimised 28.—30. nov. s. a.

Oma koosolekul 4. nov. määras Üliõp. Edustus uue Edustuse (IV) valimised 28., 29. ja 30. nov. s. a. Valimise toimkonda valiti ksv! ksv! Kõstner, Nottbeck, Pekker. Viimane kandidaatide nimekirja äraandmise tähtpäev valimistoimkonnale on 21. nov. Kandidaatide nimekirju on õigus ära anda mitte vähem kui 15 valijal. Igal valijal on õigus ainult ühele sisseantavale kandidaadile alla kirjutada. Üht ja sama kandidaati ei või üles seada enam kui 3 kandidaatide nimekirjas.

Valimised saavad loodetavasti läbi viidud Ülikooli pöörguhoones, mis kõigile üliõpilastele eriti kergendab neist osavõtu.

II. Congrès de la Confédération Internationale des Etudiantes.

Itaalia üliõpilaste aktuaalne seisukord ja fašistline ülikooli reform.

Ülikooli reform ja õigus korda saata rahvuslikke kuritöid, mis Itaalia kodanikke fašistideks ja anti-fašistideks jagab, on fašistlike mõistmatu diktatuuri tüüpilisemaid juriidilisi saavutusi. Esimene haavab õiguse nõudeid, teine — Itaalia rahvahinges sügavalt juurdunud õiglustunnet.

See häbistus on rahva südamele raske hoobi andnud, kes uhkelt oma vabameelse valitsuse teed sammunud priiuses ja rahus, isegi võõra surve ja kodanlike lahkkelide kurbadel aegadel. Lihtsa telegrammiga võib tänapäev Rahvahariduse minister omavoliliselt katkestada professorite töö ja tagandada rektoreid. See seadus on õigusega haavanud auväärt mehi, kes oma kõrgeid kohuseid hoolega täidavad. Mõned on oma tagasiastumise palve ise esitanud, enne kui neid tagandati, teised jälle on kutsed vastuvõtmata jätnud, mis mitte kolleegide usaldusest, vaid ministri mänglevaist tujudest olenevad. Rektor ja ülikooli õppejõud moodustavad ülikooli politsei, mis oma kohustetäitmisel sarnaselt kui sõjariistus rahvapolitsei talitab, Itaalia üliõpilasi valitsedes, nagu parandusmajas olijaid, neid samu üliõpilasi, kes enesele rektori valinud.

„Odamees“ nr. 10.

Meie arvurikas ajakirjade kogus on omand „Odamees“ püüvama tähelepanu, peaks otsekohe ütleva, et ta üle tõuseb kõigist teistest samasuunalistest („Looming“ kui puht ilukirjanduslik ja kirjanikkude eneste kanda ei tule siin võrdlevalt.)

Ja selleks on ka omad põhjused. „Odameest“ toimetatakse maitselt ja kuigi on hoitud talle tähtsamana kitsam, kultuurajalooline ilme, on ta siiski igas ühes huvitavat, kus juures see kultuuritahteline ilme ajakirja väärtust tõstnud on.

Kuid selle kultuur-ajaloolise sisu ilme kõrval omastatakse tähelepanu ka olevikule, ja käesolevas numbris õige valdavalt.

Meil puudub seni üldiselt levinend ajakiri, mis oskaks ja suudaks päevakajaliselt kogu riiklikku ja kultuur elu ta ulatuses kajastada, nagu seda on „Suomen Kuvalehti“ või jälle võrreldatavad Saksa, Prantsuse ja Inglise ajakirjad. Neist antakse määravam koht pildistustele — mis kõige väiksema vaeva, kuid ka kõlge suurema huviga edasi annab lugejale, mis soovitud.

Meie oludes on siin tehniline külg kindlasti kõige tõkestavam. (Sellest üle saada kõige rohkem eeldusi olla võiks „Aol“, kuid viimane pole kunagi taband enese õiget tooni, kus valdavas määras välismaade kirjavara tühtigi kahtlase väärtusega. Üle muu — nagu polekski meil oma kirjanikke!)

Nagu tähendasin on „Odamees“ viimases numbris kajastada suutnud ka meie eluala päevakajalistes tähelepanuväärsemis sündmustes. Suurem hool siin kahtlemata tõstaks ka ajakirja vastu veelgi tähelepanu, kui mitte takistuseks ei ole pikemate vaheaegadega ilmumine.

Kuid vast on „Odamehe“ suun, nii nagu ta praegu on, leitud kõige otstarbekohasem, mille ilmumine ikkagi mõttikumas meie linnas ka sama kultuur-tahtelise ja mineviku huviga tervitatud on.

Seadus tehti naeruväärseks üliõpilaste burleskse manifestatsiooni läbi. Neil, kes selle seaduse täidesaatjad olema pidid, oli rohkem tervet arusaamist kui seaduse andjail: nad iial ei näita end Itaalia ülikoolide ruumes sõjariistus, kus seda ükski isik ühelgi põhjusel veel teinud pole, mis juba ülikooli revolutsiooni signaaliks oleks.

Selle seaduse ja ministri-reformaatori deklaratsioonide järele, peaks Ülikooli õpetoolid oma teadusliku eesmärgi jätma ja poliitikat propageerivateks tribüünideks muutuma. Ülikooli professorid peavad amfiteatri astudes, tervet oma fašistlist vaimustust kaasa võtma, et üliõpilaste meeli pöörata (Discours Gentile 24 Avril 1924).

Peab uhkusega ütleva, et ülev kodanlik meel ning teadusearmastus, mis peaaegu iga Itaalia professori hinges asuvad, on selle käsule kindla vankumata vaikusega vasta astunud. Neile vähestele professoritele, kes meid fašistideks teha tahavad, vastame meie üliõpilased ja vabad isikud oma muutumatult antifašistlike hingega. Meid kukutatakse läbi selle eest, kuid isegi väjahahtmine Ülikoolist ei või meid sellest tagasi hoida. Ühelgi pole õigust loobereid noppida oma isiku ja iseloomu kulul. Ja kui me ka iialgi loobereid ei saavuta, vabadeks inimesteks jääme alati.

Gerd Neggo kammertantsud Vanemuises

Rudolf Labani tantsteaatri liige.

Gerd Neggol, alles välja tõusnud koolist kuigi võrdlemisi tuntuimast ja omapärasest tantsteaatrikoolist Saksamaal, on kodumaal olnud seni õige lahke, kui mitte otse ülistav vastuvõtt.

Kahtlemata on kerkind meie teater-tantsukultuuris esile uus anne ja süstemaatilisema kooliga. Kuidas aga looming edasiareneb kooli traditsioonidest, on loomulikult tuleviku vastata, kuid konstanteerime üldises leeris — meile pakuti uut, mis erines nii vene ohtralt pakutavast balletist, Ella Ilbaku ja Partsi plastikast, ja üldse — meile anti tantsu, liikumise, kehakunsti moosaid rakendus Saksa ekspressionistide hingeõhuga ilmestatult. Olgu siia nimetatud Ostinato nii kostüümis, valgustuses, liikumise rütmis ja poosis.

Ka oli tuntav abstraktsuse püüe (mis nii päevakorral modern kunstis), millest juba päälkirjad lausuvad: ¾ takt, mornid rütmid, grotesk, Hispaania rütmid, Puudub järgnevuses kordumine, meeloodia — esile tõuseb üldtantsitav kompositsioon.

Ja selle tõttu ei saavutatud tundelisi vibreerimisi (ainult kaks viimast „tshungilail“ ja „Elektra Agamemnoni haul“ pakkusid seda), kuid selle vastu võis jälgida huviga kõiki, mis lavalt anti.

Kui endiste aegade lõoknumbriteks olid romance, unistus jne., siis kujutas Gerd Neggo romance'i, ta tõi esile sellest arusaamise, mitte romance'i enese. Veel rohkem, ta koomilistas teatavas mõttes seda. See oli tants enam kooli, vormilise oskuse kaudu, mitte temperamendi ülekeevuses. Ja siin erilise kunstilise täiuse omas grotesk, oma tõllakil poosis kui ka ekspressionistilisi liigutusi.

See võrratu koomika mõjus täiuslikult ja ehtsalt, kuna lüürilised ja traagilis-dramaatilised rakendused niivõrra sugestiivsed polnud.

J. P.

Minu kohuseks on kõigi rahvaste üliõpilastele Itaalia üliõpilaste aktuaalsest seisukorrast teateid anda, ühtlasi kinnitades, et ükski asjaolu neid sundida ei või oma isikut paenutama ja neid oma õigusi kaitsmast takkistada. Seaduse väljakuulutamisele reageerisid Itaalia üliõpilased õhkonnas, mis ähvardustest küllastatud, kokku kutsudes miitinguid. Facistlike parteisse kuuluv rahvasekretäär telegrafeeris sel puhul Ülikooli facistlike sektiooni sekretäärile: Vemmalt — seltsimeestele, kes vastu hakkavad. Mussolini annab prefekti käsu „Otsige vastuhakkajate juhte ja karistage neid karmilt“. Rahvapolitsei on kõike võimalikke abinõusid tarvitusele võtnud, politsei hoonetesse kutsumist, vangistamist. Poliitilise politsei agendid seisavad Ülikooli diskussioon saalide ustel. Peaaegu igas Itaalia Ülikooli linnas on veriseid kokkupõrkeid olnud, iseäranis aga Neapolis. Minister Gentile ei taha midagi kuulda, kõik Rooma saadetud üliõpilasteledelegatsioonid jäävad vastuvõtmata „Facistlik seadus on täiuslik, tema üle ei vaielda“. Üliõpilashing, see rahvahing, kes õpib, end elule valmistab, on karmilt puudutatud ja kindlale antifacistlikele seisukohale asunud. Minu teaduskonnas, Genuas, kus ka kord suurim Itaalia rahvavabaduse eest võitleja Giuseppe Mazzini õppis, oli enne Mateotti hirmsat tapmist 600 üliõpilase seas 18 facisti.

Ülikool olgu vaba. Seal teenitagu ainult teadust ja õigust, aga mitte võimukandvat poliitilist parteid. Teisiti pole Ülikoolid enam Itaalia vaba mõtte templid, neil poleks enam õigust eksisteerida. Kui meil mitte kindel veendumus ei oleks, et see asjade olukord ühes facistlike režiimiga väga lähedasel ajal kaob, meie, üliõpilased ning vabad isikud, jätkaks ülikooli, et oma vaadetega maa-pakku minna.

Varssavis, 29. sept. 1924.

Stefano Oberti

C. I. E. I kongressi Itaalia üliõpilaste saadik.

Arvesse võttes, et Itaalia üliõpilased aktuaalse valitsuse seaduse läbi, mis õpejõude poliitilisi vaateid propageerima sunnib, oma vabas teaduses töös takkistatud on, võtab C. I. E. II kongressi pääkoosolek resolutsiooni vastu: igasugust poliitikat ülikoolis kõrvale heita, kus ainult teadus ja õigus valitsegu.

Kirjavastused:

H. H. „Tõsine sõna“ — Silmas pidades, et „Üliõpilaslehes Nr. 9“ Oldermanni kirjutuse avaldamise eest toimetusele mitmelt poolt etteheiteid on tehtud, ja on lubatud vastata, mis tehtud pole seni. „Tõsise sõna“ avaldamine selle eriti terava iseloomu tõttu veelgi suurendaks „Üliõpilaslehele“ etteheiteid. Jääb avaldamata.

M. A. Üliõpilas-silueti meie uueaegsemas ilukirjanduses. Täname, tarvitame.

Trio: Pineva tunde lüüriis-iraagiline eneseavaldus, liig ülevoolav vormilistest raamidest. Võiks olla leheküljeks suuremast teosest. Sarnaselt ei saa tarvitada.

H. U. „Kolm laulu südamest“ — Tarvitame, küsitav aga, kas kõiki.

J. Metslane: „Üliõpilaselu õvvaht“. Tarvitame.

AKADEEMILINE KROONIKA

Mõningaist referaatõhtuist Eesti Üliõpilaste Seltsis.

22. okt. esines vil! J. Kõpp arutlusteemiga „Haritlaste üleproduktsoonist“. Kõneleja tähendas, et viimasel ajal nii aktuaalseks muutunud küsimus on vast liig ühehülget käsitlust leidnud. Tõsi on, et meil akadeemilisi kodanikke võrreldes rahvaarvuga liig suur protsent, kuid arvesse võttes meie vaimuelu ja majanduslikke väljavaateid ja nende arenemisvõimalusi, ei tohiks haritlaste äramutamises vast liig pessimistlikud olla. Teisest küljest tuleb loomulikult juba õppivat noorsugu juhtida neile aladele, kus nõudmine suurem, ja keskkoolikorraldus nii seada, et keskkooli-lõpetaja ilma ülikoolis õppimiseta juba teatava elukutse võiks omandada.

Läbirääkimistes tähendati ühelt poolt (Dr. Vilms), et meil üleproduktsooni hädaoht siiski teravam, et on nüüd juba akadeemilist haridust nõudvaid alasid, kus kohad täis ja kus uued juuretulejad suurte raskustega peavad võitlema. Teisalt (vil! vil! Ernits, Sossi; ksv! Tamman, Maide j. t.) oldi arvamisel, et see nii suur hädaoht polegi, et peale mõne üksiku ala, kus tõega juba kohapuudus valitseb, meil palju akadeemilisi elukutseid, kus veel palju töötajaid tarvis. Vil! Ernits arvas koguni, et arstide rohkus iseenesest miski hädaoht pole, vaid see laiematele hulkadele ainult kasulik; arstiala muutub kättesaadavamaks ja odavamaks. Ka jääks nõrgemad sel juhtumisel kõrvale ja töö muutuks kvalifitseeritumaks. Vil! Sossi tähendab, et meie hariduspoliitika teataval määral otse kaasa aitab haritlaste kohasaamis-raskustele, näit. kaotati ära Tartu ülikooli juurest tehnoloogia õppeosa, mil alal ometi töötajaid nii tarvis. — Mõnelt poolt (ksv! Reintalu j. t.) kriipsutati alla, et meie haritlane ei saa ennast enam hellitada lootustega, et haridus kohe mingisuguseid enesest tulevaid elusoodustusi ja eesõigusi pakku, nagu see senini üldine vaade. Praegune elu kaotab ära selle haridusoreooli ja kõik tuleb saavutada ainult tõsise töö ja vaevaga, nagu igal teisel kodanikul.

Arutlused teemi üle kandsid elavat ilmet. EÜS'i saal oli kuulajaid täis.

29 okt. refereeris vil! H. Jürgenson aine üle Sportline areng ja selle tuleviku sihtlused“. Referent käsitles pikemalt sportlist arengut, spordi iseloomu ja tuleviku väljavaateid. Rõhutas spordis eriti esteetilist momenti ja tervislik mõju inimkonna arenemisel. Liigitles spordi üksikute elukutsete, rahvuslike töuomaduste, sugupoolte vahe jne. järele, ühtlasi rõhutades viimaste järele erinevaid sportimise eritüüpe.

Läbirääkimistes rõhutati üksmeelseit, et praegune maksev spordi suun on vale alusel. Rekordide sport ei vasta spordi olemuslikule põhjale. Praeguses spordis on pead tõstmas kirgede kõditus ja teatav tsirkuslikkus, masside huviinstinkt, mis võõras tõsisele spordivaimule. Sellepärast on ka lubamata, kui kultuurkapitalist osa spordile määratakse. Seda võiks ainult sel juhtumisel, kui meie sport õigele alusele seatakse.

Vastutav toimetaja: Richard Janno.
Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Osa-ühisuse

LINDA

Suurturg 2 Kohvik Suurturg 2

Telefon 4-83

Eesti seltskonna parem kohtamis-
paikAlati saadaval kõiksugu kondiitri
saadusi

Tellimisi täidetakse korralikult

Moodsam, täielikum ja odavam

juuksetööstuse - äri

Eestis

Tartus, Jaani tän. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure,Äris ainult esimese järgu tööjõud.
Eeskujulik puhtus. Jootraha ei
võeta.

Austusega

J. Luksep.**Estoking**
Tallinn

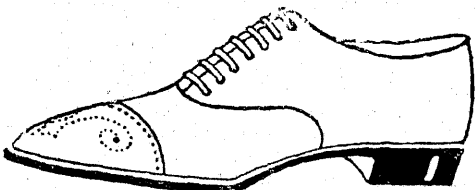
Tartu ladu: Suurturg nr. 10.

Paremate jalanõude ja
kalosside odavam ostukoht.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET

asut. 1895 a. Tartus, Kääni tän. 4

soovitab

jalanõusid kõrges headuses ning täieliku
vastutusega töö eest**I kl. juuksetööstuse - äri**
A. Raud

Asutatud 1911. aastal.

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud
Töö kiire, puhas ja korralik.Jaani tän. nr. 8 Barklai platsi taga,
K. Ungerri äri kõrval.**Pesukoda, läiktriikimine ja
üldmütside puhastamine**

16. Riia tän. 16.

Pesemiseks võetakse igat moodi vastu, töö
kiire ja korralik. Pesu pestakse ilma
kloorita, harjata ja ilma seebikivita. Triiki-
mine puhas — elektriga — ilusa läikega.
Keemiliselt puhastatakse valgeid mütsi-
siidi, villaseid kleite ja ülikonde korralikult
ja odavasti.

A. Rõigas.

Üliõpilasleht**Eesti Üliõpilaskonna
Häälekandja**ilmub järjekindlalt kaks korda
kuus ja maksab Mrk. 140 semest-
:: ris, üksik number 25 mrk. ::
Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja üksik numbreid müü-
vad Tartus ja Tallinnas suuremad
raamatukauplused.